

В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова. Ключові поняття сучасної педагогіки: навчальний результат, компетентність, кваліфікація / Луговий В. І., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В. // Педагогічна і психологічна науки в Україні / НАПН України. – К., 2012. – Т. 1: Загальна педагогіка та філософія освіти. – С. 23–38. – Бібліогр.: 29 назв. – (До 20-річчя НАПН України).

Стаття викладена в авторській редакції (на момент подання до друку)

УДК 378 (1-87)

Луговий В.І., віце-президент Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту вищої освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Слюсаренко О.М., учений секретар Інституту вищої освіти НАПН України, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник

Таланова Ж.В., старший науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України, менеджер з аналітичної роботи Національного Темпус-офісу в Україні, доктор педагогічних наук

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ:

НАВЧАЛЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ, КОМПЕТЕНТНІСТЬ, КВАЛІФІКАЦІЯ

У статті уточнюються сутнісні, загальні й відмінні характеристики понять «навчальний результат», «компетентність», «кваліфікація». Аргументовано актуалізацію цих понять як ключових у сучасній педагогіці з огляду на досягнення вимірюваної конкурентоспроможної якості освіти в контексті світової глобалізації та європейської інтеграції.

Ключові слова: навчальний результат, компетентність, кваліфікація, вимірювана якість, рамка кваліфікацій, освіта, глобалізація, європейська інтеграція.

З поступовим утвердженням особистісно орієнтованої парадигми освіти, результатного підходу в навчанні, кваліфікаційного виміру розвитку особистості, стрімкої технологізації освітньої діяльності актуалізується проблема уточнення основних педагогічних понять. З-поміж таких понять – навчальний результат, компетентність, кваліфікація [5–18; 29]. Стаття присвячена поглибленню розуміння сутності цих понять у їх системному співвіднесенні, уточненню їхньої ролі та меж застосування в сучасній освітній теорії і практиці.

Дане дослідження ґрунтується на доробку авторів, що отриманий в попередні роки. Стосовно трійки зазначених понять авторські здобутки можна стисло охарактеризувати так. В.І. Луговим обґрунтовано сутнісні характеристики компетентностей, їх принципову відмінність від компетенцій [5; 7; 9; 11; 14], спільно з Ж.В. Талановою запропоновано впровадити кваліфікаційний вимір соціально-культурного становлення особистості [8; 12;]. О.М. Слюсаренко на підставі застосування функціонально-структурного аналізу людської діяльності теоретично виявлено і на прикладі державно-управлінської сфери емпірично підтверджено універсальний п'ятичастинний поділ компетентностей на інтелектуально-знаннєві, творчо-інноваційні, ціннісно-орієнтаційні, діалого-комунікаційні та художньо-творчі [6; 16]. Ж.В. Талановою обґрунтовано критерії розмежування кваліфікацій на освітні та професійні [17; 18]. Авторами вдосконалено загальне розуміння понять кваліфікації та компетентності [5–18]. Цей авторський доробок знайшов відображення в Національному освітньому глосарії: вища освіта (2011 р.) за редакцією Д.В. Табачника та В.Г. Кременя [14].

Актуалізація зазначених понять і зростання уваги фахової спільноти до них передовсім відбулися у сфері вищої освіти з кількох причин.

Вища освіта закономірно виявилася найбільш чутливою до результативності, технологічності, ефективності навчання. Це, зокрема, проявилось в прийнятті спочатку Рамки кваліфікацій Європейського простору

вищої освіти (РК ЄПВО) (2005 р.) у контексті Болонського процесу зі створення в Європі привабливого і конкурентоспроможного простору вищої освіти [14; 25; 26], а вже потім – Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (ЄРК НВЖ) (2008 р.) [14; 27], кваліфікаційні рівні яких описуються в термінах компетентностей (навчальних результатів). Національна рамка кваліфікацій (НРК) з самого початку розроблялася як всеохоплююча на тих самих компетентнісних засадах за ключової ролі вищої освіти і затверджена Кабінетом Міністрів України в листопаді 2011 р. [15] Спільно з професійно-технічними навчальними закладами вища школа готує кваліфіковані кадри насамперед для безпосереднього виходу на ринок праці та самостійного життя в суспільстві, де фактичні навчальні результати, реально набуті компетентності суворо перевіряються на практиці. Продемонстрована при цьому випускниками життєва успішність (неуспішність) слугує індикатором досягнутого результату, якості набутих кваліфікацій. До речі, сфера вищої освіти, поряд із професійно-технічною освітою, має багатий досвід присвоєння кваліфікацій. Ця ситуація зумовлюється процесами глобалізації, мобільності, конкуренції, що насамперед проявляються у сфері вищої освіти та на рівні вищих кваліфікацій [8; 17; 18; 22; 23]. Новий імпульс осмисленню згаданих понять надано проектом Європейської комісії «Налаштування освітніх структур в Європі» (проект Тюнінг), що здійснюється у вищій освіті при взаємодії із сферою праці з 2000 р. та продовжується нині. Основною метою проекту Тюнінг є розроблення й реалізація методології компетентнісного (результатного) підходу у вищій школі та забезпечення на його основі порівнюваності та сумісності рівнів і змісту освітніх програм [29].

Натомість ланки дошкільної, початкової та середньої освіти, хоча формально й беруть на озброєння компетентнісний (результатний) підхід, реально впроваджують його неадекватними темпами. Адже, є вагомі підстави вважати, що акцентовано вираженої зацікавленості у високій технологічності та результатності навчання на цих освітніх рівнях в українському суспільстві не

спостерігається. Зокрема, немає такої сильної мотивації, між іншим, з огляду на подальшу освіту у вищій школі, у якій по суті знято значимі бар'єри для вступу: кількість ліцензованих місць для прийому в університети, академії, інститути перевищує чисельність молоді вступного віку [12; 13]. Крім того, норма Конституції України в частині, що повна загальна середня освіта є обов'язковою (для кого?), фактично (а не формально) нездійсненна, оскільки така освіта відкриває шлях до університетської освіти. Це, як свідчить передовий європейський і світовий досвід, неможливо досягти в імперативному порядку тотально для всіх громадян. Априорна нездійсненність конституційної вимоги, зрозуміло, знімає відповідальність за її дотримання, а відтак і за навчальну результативність. Також, певне послаблення вносить відсутність формальних кваліфікаційних свідоцтв про опанування дошкільного (хоча розпочато систематичне відображення світовою статистикою участі в освіті дітей віком як 3–4 роки, так і 2 роки та менше [19]) і початкового рівнів освіти. Відтак укорінилася думка, що, наприклад, дошкільна освіта не потребує завершення цілком конкретними, вимірюваними результатами. До того ж, зовнішнє незалежне оцінювання шкільних випускників спрямоване не на визначення реального опанування повної загальної середньої освіти, а на відносне ранжування випускників за предметною підготовкою для відбору у вищу школу найкращих з них, проте не фіксує абсолютний рівень оволодіння освітою за встановленими стандартами. Вища школа, як зацікавлений (хоч і не завжди) споживач абітурієнтів і неупереджений зовнішній експерт, першою звернула увагу на неадекватність результатів зовнішнього незалежного оцінювання фактичним навчальним досягненням випускників шкіл, маскування і приховування цією системою оцінювання дійсного стану справ [3].

Упродовж шкільного навчання не провадиться реальна селекція (диференціація) учнів за профілями навчання, зокрема, через те, що Основний закон України не припускає існування (поряд із загальною) професійної середньої освіти, орієнтованої не на університет, а на вихід на ринок праці.

Натомість Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО) попередньої (1997 р.) і нинішньої (2011 р.) її версій не передбачає охоплення всіх учнів загальною середньою освітою 3-го (вищого) її рівня [22; 23] і чого на практиці немає [19; 20]. Учасі в Програмі міжнародного оцінювання учнів (PISA) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) Україна не бере [19]. Тому об'єктивно, слід визнати, немає амбітного політичного інтересу в наполегливому і послідовному впровадженні компетентнісного (результатного) підходу в дошкільну, початкову і середню освіту. Як наслідок, системна інформація про те, як насправді виконуються стандарти дошкільної, початкової, базової та повної середньої освіти, за великим рахунком, відсутня. Для порівняння: такий моніторинг якості освіти на різних рівнях з основних предметів провадиться у Сполученому Королівстві. Інакше, ключові українські соціальні партнери (учні, батьки, педагогічні та керівні працівники, навчальні заклади, органи управління освітою) не проявляють видимої зацікавленості та не чинять відповідного тиску для точної ідентифікації результативності на зазначених рівнях освіти.

Саме зростаюча невдоволеність роботодавців кваліфікацією випускників вищих навчальних закладів і зумовила підвищення уваги до осмислення, розроблення й імплементації результатно-компетентнісно-кваліфікаційного підходу у вищій школі [10; 12; 13]. На цьому підході ґрунтуються основні інструменти ЄПВО – європейська і національні рамки кваліфікацій, Європейська трансферна кредитно-накопичувальна система, додаток до диплому європейського зразка, внутрішня і зовнішня системи забезпечення якості [5; 12; 14; 26].

Разом з тим поняття кваліфікації (як певної якості) не можна розглядати лише як атрибут виключно сфери праці та апріорно професійно орієнтованих ланок вищої і професійно-технічної освіти (що, на жаль, має місце) [8; 14]. Кваліфікація так само важлива і для подальшого навчання, і для громадянського життя поза ринком праці. Таке широке тлумачення кваліфікації

(на відміну від вузького застосування для професійної діяльності) дає змогу успішно його використовувати як основне поняття в концепції європейських і національних рамок кваліфікацій [5; 8; 14]. У НРК України поняття кваліфікації рівною мірою стосується всіх 10 (від 0 до 9) рівнів і актуальне як для навчання, так і для роботи [15]. Принципово, що саме рамковий кваліфікаційний підхід здатен сприяти безумовному запровадженню компетентнісного (результатного) підходу на нижчих рівнях освіти, оскільки НРК за своїм статусом є всеосяжною та поширюється на всі без виключення освітні рівні. Цьому сприяє й прийняття Генеральною конференцією ЮНЕСКО в листопаді 2011 р. нової версії МСКО, яка, зокрема, передбачає більш детальну структурування допочаткового (дошкільного у вітчизняній термінології) рівня освіти та конкретизацію критеріальної бази для навчання дітей на вказаному рівні [23]. Крім того, уперше в 2011 р. ОЕСР, яка охоплює 34 передові країни світу, у своїй освітній статистиці наводить системні дані з охоплення освітою дітей віком 2 і менше років [19]. Тобто створені передумови поширення кваліфікаційного підходу на найнижчі освітні рівні. Також у 2011 р. Глобальний освітній збірник: світова освітня статистика особливу увагу приділив саме середній освіті як такій, що потребує вдосконалення [20]. Зрозуміло, що реальне поліпшення освіти будь-якого рівня можливе лише на основі застосування концепцій «вимірюваної якості» та «конкурентоспроможної якості», що передбачають використання відповідного інструментарію чіткої ідентифікації цієї якості, а саме: запровадження понять навчального результату, компетентності, кваліфікації.

Навчальний результат / навчальні результати (англ. learning outcomes)

Це поняття потребує пояснення, хоча в зазначеній редакції є очевидним, безпосереднім і точним перекладом відповідного англійського словосполучення [27]. Англійська термінологія в міжнародній і європейській практиці вважається первинною, оригінальною, натомість переклади на інші мови – вторинними, що, на жаль, часто супроводжуються серйозними спотвореннями оригіналу. Особливо грішать цим російські переклади

(черговий приклад неточності перекладу – МСКО-2011 [23]), що, як не прикро, широко і беззастережно використовують українські теоретики і практики освіти, мабуть, через брак володіння англійською мовою.

Справа в тому, що в «Національному освітньому глосарії: вища освіта» в якості українського еквівалента вжито дещо інший термін – «результати навчання» [14, с. 55]. Це стало певним свідомим компромісом між точним значенням позначуваного, з одного боку, та певним традиційним розумінням навчання як виключно процесу, який приводить до освіти, з іншого боку. Адже, у разі навчання-процесу, він, очевидно, завершується тим чи іншим результатом – результатом навчання (процесу).

Проте, остання версія МСКО 2011 р. у своїй концептуальній основі стосовно ключових термінів «освіта» і «навчання» підтверджує дещо відмінні їх інтерпретації, як це було і в попередній версії МСКО 1997 р., ніж загальноприйнято в Україні [22; 23]. У концепції МСКО, навпаки, освіта-процес приводить до результату освіти – навчання / навченості. У глосарії МСКО-2011 наводяться такі визначення [23, с. 79]:

«Освіта. Процеси, якими суспільство цілеспрямовано передає накопичені інформацію, знання, розуміння, погляди, цінності, уміння, компетентності та вчинки від покоління до покоління. Цей процес включає комунікацію з метою навчання / навченості» (до речі, у російському перекладі пропущено фундаментальне, найголовніше поняття-категорію педагогіки [9] – інформацію);

«Навчання / навченість. Індивідуальне опанування або змінювання інформації, знання, розуміння, поглядів, цінностей, умінь, компетентностей та вчинків через досвід, практику, вивчення та викладання».

Якщо, «освіта» (*англ.* education) за МСКО-2011 [23, с. 79] однозначно трактується як процес, то «навчання» (*англ.* «learning») згідно з існуючими значеннями англійського слова може розглядатися і як процес (дія), і як результат [9], але в будь-якому разі і навчання-процес, і навчання-результат є

результатом (наслідком) освіти. Отже, у випадку навчання-результату вживати термін «результат навчання (результату)» (тобто «результат результату») некоректно. Відтак, англійський термін «learning outcomes» правильніше безпосередньо перекладати як «навчальні результати», на противагу «результатам освіти».

Чим є «навчальні результати»? За МСКО-2011 «*Навчальні результати*. Сукупність інформації, знання, розуміння, поглядів, цінностей, умінь, компетентностей або вчинків, якими особа очікувано оволодіє після успішного завершення освітньої програми» [23, с. 79]. У такому тлумаченні навчальні результати визначаються через результати освіти (в результаті освітньої діяльності, успішного виконання освітньої програми).

Компетентність / компетентності

(англ. competence, competency / competences, competencies)

Якщо зважити на методологію проекту Тюнінг, за якою сукупність навчальних здобутків особи (у даному випадку це вищезазначені «інформація, знання, розуміння, погляди, цінності, уміння, компетентності та вчинки») запропоновано узагальнено називати компетентністю (компетентностями) [29], то навчальні результати – суть набуті компетентність, компетентності.

Отже, навчальні результати (результати освіти) є компетентністю, компетентностями, а компетентність, компетентності є навчальними результатами (результатами освіти). Тобто перші та другі сутнісно розрізняються між собою лише з огляду на диспозицію (точку зору) розгляду.

Таким чином, навчальні результати можна визначити так, як запропоновано в Національному освітньому глосарії: вища освіта, а саме: «Сукупність компетентностей, що виражають знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, які набув студент після завершення освітньої / навчальної програми або її окремого компонента» [14, с. 55].

При цьому за вказаним глосарієм і за проектом Тюнінг компетентність / компетентності – «це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей,

інших особистих якостей» [14, с. 32]. Тут також зазначаються дві обставини, а саме [14, с. 32]:

1) «Компетентності покладені в основу кваліфікації випускника»;

2) «Компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями».

Кваліфікація (англ. qualification)

Що стосується кваліфікації, то глосарій тлумачить її в такий спосіб: «Офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли компетентний орган установив, що особа досягла результатів навчання за заданими стандартами. За концепцією Міжнародної стандартної класифікації професій (занять), кваліфікація характеризує здатність особи виконувати завдання й обов'язки певного виду діяльності, визначається рівнем і спеціалізацією освіти (формальної, неформальної, інформальної). ... У Лісабонській конвенції з визнання кваліфікацій вищої освіти в європейському регіоні (1997 р.), спрямованій на порівнювання і встановлення еквівалентності документів про вищу освіту різних країн, документах Європейського простору вищої освіти під кваліфікацією також розуміють будь-який ступінь, звання, диплом або інше свідоцтво, що видане компетентним органом і засвідчує закінчення відповідної програми з вищої освіти.» [14, с. 29, 30].

Отже, поняття «навчальний результат», «компетентність», «кваліфікація» тісно взаємопов'язані між собою і зрештою визначають здатності особи здійснювати діяльність.

За результатами дискурсу, що розгорнувся останнім часом навколо цих понять за участю авторів цієї статті, постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» запропоновано керуватися такими визначеннями [15]:

«кваліфікація – офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами»;

«компетентність / компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості»;

«результати навчання – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості) які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання».

Неважко бачити, що запропоновані урядом визначення сутнісно збігаються з інтерпретаціями Національного освітнього глосарію: вища освіта [14; 15] та розумінням понять «навчальний результат», «компетентність / компетентності», «кваліфікація», що його дотримуються автори. Про те існує певна термінологічна розбіжність з позицією авторів статті в позначені одного і того самого: у відмінності термінів «навчальний результат», на чому наполягають автори, та «результат навчання» [14; 15], що нині використовується у вітчизняній нормативно-правовій та навчально-методичній лексиці. Крім того, у прийнятому документі стосовно кваліфікації з трьох різних аспектів цього поняття, що містяться в глосарії, обрано саме той, який робить наголос на фіксації набуття компетентностей. Водночас слід застерегти, що розуміння кваліфікації лише в смислі сертифікації компетентностей у світовій практиці використовується дуже рідко. Наприклад, тільки у Франції відповідна рамка кваліфікацій називається Національною рамкою французької сертифікації [24]. А Кваліфікаційне агентство Естонії, підкреслюючи сутнісну принаймні двоаспектність кваліфікації, а саме як: 1) стандарт компетентності та 2) свідчення кваліфікації, разом з тим роз'яснює, що пріоритетним і конструктивним є тлумачення кваліфікації як певної сукупності компетентностей, а не просто їх свідчення [1].

Елементарні (базові) компетентності

Водночас очевидно, що і навчальний результат, і компетентність / компетентності, і кваліфікація споріднені тим, що всі вони виражаються в термінах компетентностей. Зокрема, будь-яку кваліфікацію можна розглядати як певну стандартизовану сукупність компетентностей. Це дає підстави для пошуку елементарних (базових, основних, канонічних, ортогогальних) компетентностей, з яких складаються всі інші, більш складні компетентності та кваліфікації як агреговані компетентності. Теоретично ця проблема розв'язана [6; 16], проте емпірично не досягнуто остаточного консенсусу, що призводить до деяких неоднозначностей в наборах основних компетентностей.

Щодо теоретичного розв'язку, то його легко знайти в наступний спосіб. Оскільки компетентність / компетентності – суть здатності особи до здійснення діяльності, остільки необхідно піддати загальному видовому (функціонально-структурному) аналізу людську діяльність. Для цього результативним виявляється запропонований М.С. Каганом [4] розгляд діяльності в системі об'єктно-суб'єктних відносин в множині суб'єктів (С) і об'єктів (О). У такому разі всі можливі неповторювані ситуації діяльної взаємодії зводяться до п'яти видів діяльності:

- пізнавальної (з'ясування суб'єктом об'єктних, незалежно від нього існуючих О – О відносин);
- ціннісно-орієнтаційна (ідентифікація О – С відносин, пріоритетизація об'єктів за значенням для суб'єкта);
- перетворюючої (продукування С – О* відносин, спрямованих на помноження суб'єктом царини реальних об'єктів, де * означає уявний);
- спілкування (встановлення С – С відносин, піднесення рівня спільності, злагоди, консенсусу суб'єктів);
- художньої (творення С – С* відносин з метою помноження суб'єктом царини уявних суб'єктів).

За результатами цього аналізу теоретично виявляється зазначений вище вичерпний п'ятитичастинний видовий ряд компетентностей [6; 16].

З огляду на висновки теорії перелік елементарних компетентностей, що обраний в НРК України [15], не є цілісним. Тут знову таки застосовано компромісний підхід, оскільки роботодавці нині не готові сприймати ціннісно-орієнтаційну компетентність (наприклад, щодо орієнтації на професію), як і здебільшого не проявляють інтересу до художньо-творчої компетентності (наприклад, щодо дизайну), практично обмежуючи перелік компетентностей, що їм традиційно зрозумілий – знаннями, уміннями, комунікацією, доповненими автономністю і відповідальністю з іншого рівня розгляду. Проте і це є прогресом порівняно із знаннями і вміннями, або просто вміннями, що домінувало до останнього часу. В інших європейських країнах також ще не знайдено єдиного переліку базових компетентностей [2; 21; 24; 25; 27; 28], що, зокрема, видно з таблиці.

Таблиця.

Зіставлення переліків елементарних (базових) компетентностей, які виявлено теоретично, а також в яких фактично описуються рівні рамок кваліфікацій в Європі й окремих європейських країнах

<i>Джерело елементарних компетентностей</i>	<i>Перелік універсальних елементарних компетентностей в системі суб'єктно-об'єктних відносин та ідентифікованих з ними базових компетентностей рамок кваліфікацій Європи та європейських країн</i>					<i>Інші (іншого рівня розгляду) компетентності</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
<i>Теорія [6; 16]</i>	Інтелектуально-знаннєві	Ціннісно-орієнтаційні	Творчо-інноваційні	Діалого-комунікаційні	Художньо-творчі	—
<i>РК ЄПВО [25]</i>	Знання і розуміння	Формування суджень	Застосування знань і розуміння	Комунікація	—	Здатність до подальшого навчання, розвитку
<i>ЄРК НВЖ [27]</i>	Знання	—	Уміння	—	—	Компетентність (як автономність і відповідальність)
<i>НРК України [15]</i>	Знання	—	Уміння	Комунікація	—	Автономність і відповідальність
<i>Німецька РК НВЖ [28]</i>	Знання	—	Уміння	Соціальна компетентність	—	Автономність
<i>НРК Угорщини (проект) [21]</i>	Знання	Цінності	Уміння	—	—	Автономність і відповідальність

<i>НРК Фінляндії</i> [2]	Знання	–	Уміння	–	–	Компетентності
<i>Французька НРС</i> [24]	Знання	–	Уміння	–	–	Компетентності

Таким чином, сучасна педагогіка (як наука і практика), що прагне теоретично обґрунтувати та практично реалізувати підвищення імпаکت-фактору освіти в розвитку особи, об'єктивно поповнює свій поняттєво-термінологічний апарат нині актуальними щільно взаємопов'язаними поняттями «навчальний результат», «компетентність / компетентності» та «кваліфікація». Їх правильне розуміння та практичне застосування дасть змогу підвищити ефективність освіти в реалізації її родової місії в безперервному соціально-культурному розвитку людини впродовж життя шляхом навчання, забезпеченні якісних навчальних результатів і конкурентоспроможних компетентностей та кваліфікацій кожній особі в умовах світової глобалізації та європейської інтеграції.

Список використаних джерел

1. *Аарна О.* К основанной на компетенциях системе квалификаций в Эстонии [Презентация] / О. Аарна // Квалификационное агентство Эстонии, Міжнародний семінар «Використання навчальних результатів у межах Національної рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя», Київ, 17–18 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.kutsekoda.ee>, <http://www.onma.edu.ua/dlzone/monproject/>.
2. *Бломквіст К.* Професійно орієнтована вища освіта у Фінляндії [Презентація] / К. Бломквіст // Міжнародний семінар з питань освітньої політики «Нові траєкторії професійно-технічної та вищої освіти: чи могла би професійно орієнтована освіта сприяти забезпеченню України висококваліфікованою робочою силою?», Київ, 14–25 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.minedu.fi>, <http://www.oph.fi/recognition>.
3. *Головенкін В.* Аналіз успішності засвоєння математики студентами першого курсу [Текст] / В. Головенкін // Вища школа. – № 7–8, 2011. – С. 52–63.
4. *Каган М.С.* Философия культуры [Текст] / М.С. Каган. – Санкт-Петербург: ТОО ТК «Петрополис», 1996. – 416 с.

5. *Луговий В.І.* Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні [Текст] / В.І. Луговий // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – № 2(63), 2009. – С. 13–25.

6. *Луговий В.І.* Застосування системного підходу до визначення компетентностей як основи кваліфікацій [Текст] / В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко // Вища освіта України: теоретичний та науково-практичний часопис / [за ред. В.І. Лугового, М.Ф. Степка]. – К.; Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2010. – № 1. – додаток 1. – Тематичний випуск: «Наука і вища освіта: технології взаємодії». – 284 с. – С. 151–159.

7. *Луговий В.І.* Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс [Текст] / В.І. Луговий // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часоп. № 3. (Дод.1) / Ін-т вищої освіти АПН України ; [голов. ред. Віктор Андрущенко ; редкол.: Віль Бакіров, Іван Вакарчук ... Володимир Луговий та ін.]. – [К.], 2009. – [Тем. вип.] : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – С. 8–14.

8. *Луговий В.І.* Національна рамка кваліфікацій: розуміння і реалізація [Текст] / В.І. Луговий, Ж.В. Таланова // Проф.-техн. освіта. – 2010. – № 1. – С. 5–9.

9. *Луговий В.І.* Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять (теоретико-методологічний дискурс) [Текст] / В.І. Луговий // Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку: колект. моногр.: десятій річниці Ін-ту вищої освіти АПН України присвячується / за заг. ред. В.П. Андрущенка, В.І. Лугового, М.Ф. Степка. – Х., 2009. – С. 178–210.

10. *Луговий В.І.* Рамка кваліфікацій та система гарантування якості національної вищої освіти: труднощі реалізації [Текст] / В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж.В. Таланова // Вища освіта України – Додаток 4, том I (19). – 2010 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 576 с. – С. 257–265.

11. *Луговий В.І.* Ціннісні компетентності – невід’ємна складова підготовки фахівців з вищою освітою в умовах євроінтеграції [Текст] / В.І. Луговий // Вища освіта України. – Додаток № 4, том I (13). – 2009. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 568 с. – С. 393 – 401.

12. *Луговий В.І.* Якість вищої освіти і кваліфікація нації – актуальні питання геополітики України [Текст] / В.І. Луговий, Ж.В. Таланова // Геополітика України: історія і сучасність: зб. наук. пр. Вип. № 3. – Ужгород: ЗакДУ, 2010. – 372 с. – С. 235–251.

13. *Луговий В.І.* Якість як визначальний чинник модернізації вищої освіти України в умовах глобалізації: теоретико-методологічне обґрунтування та законодавче забезпечення [Текст] / В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж.В. Таланова // Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис / [за ред. В.І. Лугового, М.Ф. Степка]. – К.; Запоріжжя: Класичний приватний

університет, 2011. – № 1. – Додаток 1. – Тематичний випуск: «Наука і вища освіта: проблеми взаємодії та інтеграції». – 408 с. – С. 201–210.

14. Національний освітній глосарій: вища освіта [Текст] / авт.-уклад.: І.І. Бабин, Я.Я. Болубаш, А.А. Гармаш й ін.; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.

15. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Пост. Каб. Мін. України від 23 лист. 2011 р. № 1341.

16. *Слюсаренко О.* Структура та компонентний склад, показники і критерії оцінювання професійної компетентності державного службовця як основи його кар'єрного розвитку [Текст] / О. Слюсаренко // Вісн. НАДУ. – 2006. – № 2. – С. 123–132.

17. *Таланова Ж.В.* Докторська підготовка у світі та Україні: монографія [Текст] / Ж.В. Таланова. – К.: Міленіум, 2010. – 476 с.

18. *Таланова Ж.В.* Освітні та професійні кваліфікації в національній кваліфікаційній системі на найвищому рівні освіти [Текст] / Ж.В. Таланова // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / гол. ред. М.Т. Мартинюк. – У 4 ч. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – Ч. 4. – С. 264–273.

19. Education at a Glance 2011: OECD Indicators. – Paris: OECD Publications, 2011 [Electronic resource]. – URL: <http://www.oecd.org/document>.

20. Global Education Digest 2011: Comparing Education Statistics across the World [Electronic resource]. – URL: <http://www.uis.unesco.org>.

21. *Gonczi E.* Developing a National Qualifications Framework in Hungary [Presentation] / E. Gonczi / International Seminar «Qualifications frameworks in the higher education system of Ukraine: progress and challenges», Kyiv, 22–23 March 2011 [Electronic resource]. – URL: <http://www.onma.edu.ua/dlzone/monproject/>.

22. International Standard Classification of Education. ISCED 1997 / UNESCO [Electronic resource]. – URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub.

23. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO [Electronic resource]. – URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub.

24. Referencing of the national framework of French certification in the light of the European framework of certification for lifelong learning [Text] / French project working group, Commission Nationale de la Certification Professionnelle, October 2010. – 60 с. [Electronic resource]. – URL: <http://www.onma.edu.ua/dlzone/monproject/>.

25. Shared «Dublin» descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards [Electronic resource]. – URL: http://www.uni-due.de/imperia/md/content/bologna/dublin_descriptors.pdf.

26. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009 [Electronic resource]. – URL: <http://www.bologna2009benelux.org/>.

27. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). – European Communities, 2008 [Electronic resource]. – URL: www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf.

28. The German Qualifications Framework for Lifelong Learning, adopted by the «German Qualifications Framework Working Group» (AC DQR), Status: 22 March 2011 [Text] / Deutscher Qualificationsrahmen für Lebenslanges Lernen. – 19 с. [Electronic resource]. – URL: <http://www.onma.edu.ua/dlzone/monproject/>.

29. Tuning Education Structures in Europe [Electronic resource]. – URL: <http://tuning.unideusto.org>.

Владимир Луговой, Елена Слюсаренко, Жаннета Таланова.

Ключевые понятия современной педагогики: учебный результат, компетентность, квалификация.

В статье уточняются сущностные, общие и отличительные характеристики понятий «учебный результат», «компетентность», «квалификация». Аргументирована актуализация этих понятий как ключевых в современной педагогике с точки зрения достижения измеряемого конкурентоспособного качества образования в контексте мировой глобализации и европейской интеграции.

Ключевые слова: учебный результат, компетентность, квалификация, измеряемое качество, рамка квалификаций, образование, глобализация, европейская интеграция.

Volodymyr Lugovyy, Olena Slyusarenko, Zhanneta Talanova.

Key Conceptions of Contemporary Pedagogic: Learning Outcome, Competence, Qualification.

Essential, common and differential characteristics of conceptions «learning outcome», «competence», «qualification» are specified in the article. Actualization of these conceptions as key ones in contemporary pedagogic according to achievement of measurable competitive quality of education in context of globalization and European integration is argued.

Key words: learning outcome, competence, qualification, measurable quality, qualification framework, education, globalization, European integration.

Відомості про авторів:

Луговий Володимир Іларіонович (V.I. Lgovyy) – доктор педагогічних наук, професор, віце-президент Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту вищої освіти НАПН України;

Слюсаренко Олена Миколаївна (O.M. Slyusarenko) – кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, вчений секретар Інституту вищої освіти НАПН України;

Таланова Жаннета Василівна (Zh.V. Talanova) – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України, менеджер з аналітичної роботи Національного Темпус-офісу в Україні.